
Misiunea de asigurare privind raportarea de sustenabilitate în contextul tendințelor mondiale

Lect. univ. dr. Andreea CÎRSTEA,
Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj Napoca,
Facultatea de Științe Economie
și Administrarea Afacerilor,
e-mail: andreea.cirstea@econ.ubbcluj.ro

Rezumat

Misiunile de asigurare privind raportarea de sustenabilitate au câștigat o atenție tot mai mare în cercetarea academică și practica profesională pe măsură ce organizațiile se străduiesc să își îmbunătățească credibilitatea și transparența raportărilor legate de mediul înconjurător, social și guvernantă (ESG – „Environmental, social, governance”). Această analiză bibliometrică examinează peisajul academic al asigurării raportărilor de sustenabilitate prin analizarea literaturii relevante indexată în baza de date Scopus pe perioada 1995 – 2024. Studiul s-a concentrat pe analiza colaborării autorilor la nivel de țări, a frecvenței cuvintelor cheie, precum și a co-citării la nivel de referințe bibliografice. De asemenea, analiza explorează tendințele, modelele și temele emergente în cercetarea legată de practicile de asigurare, metodologiile, standardele și perspectivele părților interesate. Rezultatele obținute au relevat un interes în creștere cu privire la tematica asigurării raportărilor de sustenabilitate, cu precădere în țări precum Regatul Unit, SUA, Spania, Australia. De asemenea, numărul mare de citări ne arată faptul că tematica este tot mai dezbătută în rândul cercetătorilor.

Cuvinte cheie: misiune de asigurare; raportări privind sustenabilitatea; analiză bibliometrică; analiză de co-autorat; analiză cuvinte cheie; analiză de co-citație;

Clasificare JEL: M41, M42, M48

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Cîrstea, A. (2024), Sustainability Reporting Assurance within Worldwide Trends, *Audit Financiar*, vol. XXII, no. 3(175)/2024, pp. 547-558, DOI: 10.20869/AUDITF/2024/175/020

Link permanent pentru acest document:

<http://dx.doi.org/10.20869/AUDITF/2024/175/020>

Data primirii articolului: 22.04.2024

Data revizuirii: 14.05.2024

Data acceptării: 8.07.20249

1. Introducere

Conceptul de sustenabilitate a început să fie utilizat pe scară mai largă în anii '80, odată cu creșterea preocupărilor legate de impactul activităților umane asupra mediului și nevoia de a adopta practici mai sustenabile pentru a proteja resursele naturale și a asigura bunăstarea generațiilor viitoare (World Commission on Environment and Development, 1987; Hawken et al., 1999).

Primii pași către elaborarea rapoartelor de sustenabilitate au fost făcuți în anii '90, când organizațiile au început să includă în rapoartele lor anuale informații legate de mediu și responsabilitate socială corporativă (Krzus și Kleiman, 2013). Cu toate acestea, raportarea era adesea voluntară și fragmentată, fără standarde sau ghiduri clare. Rapoartele de sustenabilitate au pus accentul pe aspecte precum performanța socială și ambientală, însă raportarea ESG își extinde sfera de acțiune pentru a include și aspecte legate de guvernantă. Această tranziție reflectă o recunoaștere crescută a importanței guvernantei solide în cadrul organizațiilor și a impactului acesteia asupra sustenabilității pe termen lung.

Raportarea de sustenabilitate a evoluat de la o practică de nișă la un fenomen general, un număr tot mai mare de organizații recunoscând importanța raportării performanței lor ESG. Aceste rapoarte servesc ca instrumente de comunicare vitale, permițând companiilor să-și demonstreze angajamentul față de sustenabilitate și să se implice cu părțile interesate. În timp ce aceste rapoarte sunt menite să sporească transparența și responsabilitatea, persistă întrebări cu privire la fiabilitatea lor (Eccles, și Krzus, 2010). Asigurarea, definită ca examinarea independentă a dezvăluirilor de sustenabilitate, joacă un rol vital în abordarea acestor preocupări (Deegan, 2002).

Acest tip de verificare oferă părților interesate, inclusiv investitorilor, consumatorilor, angajaților și autorităților de reglementare, încredere în acuratețea și fiabilitatea rapoartelor de sustenabilitate (Kolk, 2003). Prin supunerea informațiilor raportate unui control independent, asigurarea ajută la atenuarea preocupărilor legate de spălarea ecologică și asigură că organizațiile respectă standarde riguroase de transparență și dezvăluire (Epstein și Wisner, 2001).

Se depun eforturi pentru a dezvolta standarde de asigurare armonizate pentru raportarea sustenabilității (Simnett et. al., 2009). Aceste inițiative urmăresc să

promoveze coerența și comparabilitatea în practicile de asigurare, sporind astfel credibilitatea rapoartelor de sustenabilitate (Bebbington et al., 2008).

Progresele tehnologice revoluționează practicile de asigurare în raportarea sustenabilității (Dyllick și Hockerts, 2002). Tehnologiile precum blockchain, inteligența artificială (AI) și analiza datelor permit verificarea datelor în timp real, trasabilitatea îmbunătățită și analiza predictivă, îmbunătățind astfel eficiența și eficacitatea proceselor de asigurare (Wallace, 1995).

Pe măsură ce cererea de informații credibile privind sustenabilitatea se intensifică, apare necesitatea unor mecanisme de asigurare pentru a verifica acuratețea și fiabilitatea acestor rapoarte. Asigurarea, în acest context, se referă la examinarea sau validarea independentă a informațiilor prezentate în rapoartele de sustenabilitate pentru a le spori credibilitatea și încrederea (Akisik și Gal, 2014; Hahn et. al., 2018; Deegan, 2002; Adams, 2002; Bebbington et.al., 2007; Arena et al., 2017). Cercetători precum Burritt et al. (2011) au evidențiat importanța asigurării în consolidarea încrederii părților interesate în validitatea datelor raportate privind performanța sustenabilității.

Printr-o examinare exhaustivă a literaturii relevante, ne propunem să contribuim la tendințele actuale privind asigurarea raportării sustenabilității, oferind o sinteză cuprinzătoare a cunoștințelor existente și conturând căi pentru cercetările viitoare. Acest articol dorește să ofere cercetătorilor, practicienilor și factorilor de decizie politică informații valoroase pentru a informa procesul decizional și pentru a promova domeniul asigurării raportării sustenabilității. De asemenea, analiza bibliometrică elaborată își propune să ofere o imagine de ansamblu a literaturii de specialitate privind asigurarea în raportarea sustenabilității, examinând tendințele, modelele și temele emergente în cercetarea academică.

2. Metodologia cercetării

Din dorința de a avea o imagine de ansamblu asupra acestui subiect și în urma identificării unui număr mare de articole asociate acestuia, am considerat că analiza bibliometrică este cea mai potrivită, oferindu-ne indicii clare cu privire la ce s-a studiat deja și arătându-ne care este trendul cercetării cu privire la asigurarea raportărilor de sustenabilitate. De asemenea, studiul se

bazează și pe o analiza de conținut, care a avut și ea un rol important în atingerea obiectivelor propuse. Factorii pe care i-am luat în considerare se referă la: analiza de co-autorat, analiza de co-citare și analiza cuvintelor cheie (Pizzi et al., 2024; Oware și Moulya, 2023; Van Eck și Waltman, 2023; Donthu et al., 2021). Analiza are la bază informații extrase din baza de date Scopus, care este una dintre cele mai reprezentative platforme de publicații științifice, fiind folosită în multe cercetări ce analizează literatura de specialitate (Pizzi et al., 2024; Oware și Moulya, 2023; Kumar et al., 2023; Anand et al., 2021, 2020). Alegerea acestei platforme se datorează nu doar numărului mare de jurnale indexate și de publicații existente, ci și faptului că acoperă un interval de timp extins.

Astfel, primul pas a constat în identificarea articolelor relevante, având ca termeni de căutare la nivel de titlu, abstract și cuvinte cheie: “sustainability reports assurance” sau “sustainability reports audit”.

(TITLE-ABS-KEY(sustainability reports assurance) OR TITLE-ABS-KEY(sustainability reports audit))

În urma căutării au rezultat 728 documente, însă am limitat căutarea doar la articolele în limba engleză, așadar numărul articolelor rămase a fost de 705. Ulterior, analizând tipul documentelor, am selectat doar articolele, lucrările de conferință, capitolele de cărți și review-urile, ajungând astfel la 683 documente. Trecând în revistă articolele rezultate, am considerat necesară și excluderea câtorva domenii de cercetare, cum ar fi: Farmacologie, Toxicologie și Farmaceutică, Neuroștiințe, Multidisciplinare, Imunologie și Microbiologie, Biochimie, Genetică și Biologie Moleculară, Profesii sanitare, Asistența medicală, Medicină, ceea ce a determinat numărul total de documente incluse în analiza noastră: 578.

Analiza a fost realizată cu ajutorul programului VOSviewer 1.6.20, cu ajutorul căruia am examinat legăturile de colaborare dintre autori, având în vedere țările lor de proveniență, în scopul identificării interesului comunității științifice în direcția raportărilor de sustenabilitate, în conformitate cu diversitatea geografică. Ulterior, am studiat modul în care

sunt distribuite cuvintele-cheie cel mai frecvent utilizate, cu scopul de a examina și analiza interconexiunile dintre acestea, stabilind un prag minim de 10 apariții simultane. Totodată, cercetarea a mai urmărit și analiza rețelei de co-citări a referințelor, care ajută la identificarea structurii literaturii cu privire la asigurarea raportărilor de sustenabilitate. Toți acești pași ne-au ajutat să avem o imagine de ansamblu despre impactul și direcția spre care se îndreaptă cercetările cu privire la asigurarea raportărilor de sustenabilitate.

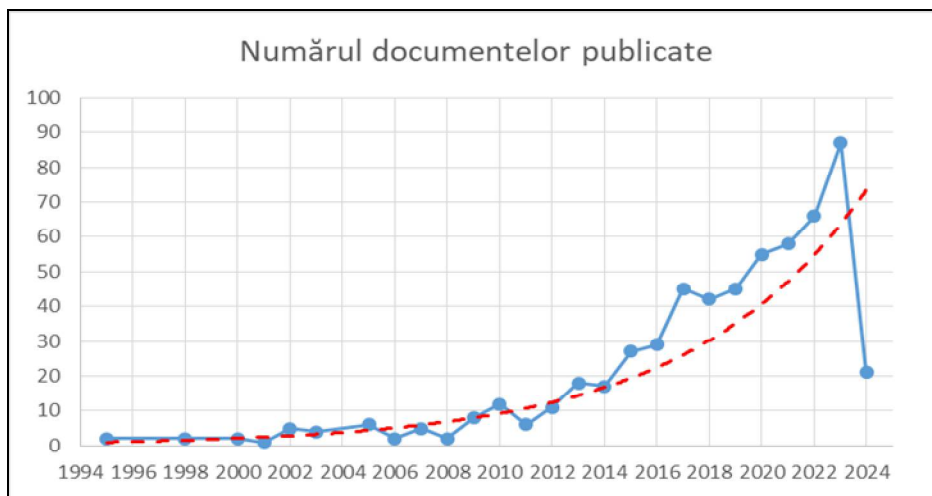
3. Analiza descriptivă și bibliometrică

3.1 Evoluția publicațiilor în perioada 1995 – 2024

Figura nr. 1 prezintă evoluția publicațiilor privind misiunile de asigurare sau audit al raportării de sustenabilitate din 1995 până în 2024. Se poate observa foarte clar că numărul documentelor publicate care au abordat asigurarea sau auditul rapoartelor de sustenabilitate pe parcursul a 30 de ani a crescut semnificativ. Numărul de studii a rămas sub 20 până în 2014 și începând cu 2015 se observă creșterea substanțială, până la un număr de 87 de articole în 2023. De asemenea, un aspect la fel de important asupra căruia trebuie să ne oprim atenția este că, din totalul de 578 de articole, accesul deschis cu diferite grade, inclusiv acces complet deschis, aur, aur hibrid, bronz și verde s-a ridicat la 412 articole, reprezentând 85,29% din total articole identificate. Acest procent ridicat al articolelor cu acces deschis arată faptul că studiile cu privire la asigurarea rapoartelor de sustenabilitate vor avea un indice de citare ridicat (Gonzalez-Brancor și Dorta-Gozalet, 2019; Li et al., 2018; Davis et al. 2008, Craig et al., 2007; Moed, 2007; Kurtz et al., 2005; Lawrence, 2001).

Creșterea studiilor care au abordat subiectul „asigurarea și auditul rapoartelor de sustenabilitate” în perioada recentă se poate datora dorinței entităților de a utiliza funcțiile de audit în evaluarea riscurilor de sustenabilitate (Bao, X. et al., 2020).

Figura nr. 1. Evoluția publicațiilor

Sursa: prelucrare proprie

3.2 Impactul tematicii în jurnalele de specialitate

Analizând numărul articolelor cu privire la misiunile de asigurare sau audit al raportărilor de sustenabilitate publicate în reviste, **Tabelul nr. 1** ne arată că Sustainability Switzerland are cel mai mare număr de publicații, adică 35 (6,05%), urmat de Sustainability Accounting Management and Policy

Journal cu 25 (4,32%) și Corporate Social Responsibility and Environmental Management cu 18 (3,11%). În ceea ce privește numărul de citări, lucrurile sunt puțin diferite. Chiar dacă Sustainability Switzerland are cel mai mare număr de articole publicate, numărul de citări ale acestora este de 401 (50 de citări fiind cele mai multe pentru 1 articol).

Tabelul nr. 1. Număr articole și citări la nivel de jurnale

Jurnal	Numărul articolelor	Editori	Numărul total al citărilor per jurnal/Numărul cel mai mare de citări pentru un articol din jurnal
Sustainability Switzerland	35	MDPI	401/50
Sustainability Accounting Management and Policy Journal	25	Emerald Publishing	811/246
Corporate Social Responsibility and Environmental Management	18	John Wiley and Sons Ltd	1169/244
Journal of Cleaner Production	17	Elsevier Ltd	1151/217
Business Strategy and the Environment	14	John Wiley and Sons Ltd	1009/445
Journal of Business Ethics	12	Springer Netherlands	1367/313
CSR Sustainability Ethics and Governance	8	Springer Nature	19/9
Meditari Accountancy Research	8	Emerald Publishing	114/58
Social Responsibility Journal	8	Emerald Publishing	200/74
Accounting Auditing and Accountability Journal	7	Emerald Publishing	729/450

Sursa: prelucrare proprie

Totuși, **Tabelul nr. 2** scoate în evidență faptul că articolul cel mai citat se regăsește în *Accounting Review* și are 812 citări, fiind urmat de un articol din *Critical Perspectives on Accounting* cu 540 citări,

respectiv de un alt articol în *Accounting, Auditing & Accountability Journal* cu 450 citări. Așa cum se poate observa, articolele cele mai citate nu corespund jurnalelor care au cele mai multe publicații.

Tabelul nr. 2. Primele 10 articole în funcție de numărul citărilor			
Jurnal	Autori	Articol	Număr citări
Accounting Review	Simnett R.; Vanstraelen A.; Chua W.F. (2009)	Assurance on sustainability reports: An international comparison	812
Critical Perspectives on Accounting	Michelon G.; Pilonato S.; Ricceri F. (2015)	CSR reporting practices and the quality of disclosure: An empirical analysis	540
Accounting, Auditing and Accountability Journal	Boiral O. (2013)	Sustainability reports as simulacra? A counter-account of A and A+ GRI reports	450
Business Strategy and the Environment	Kolk A.; Perego P. (2010)	Determinants of the adoption of sustainability assurance statements: An international investigation	445
British Accounting Review	O'Dwyer B.; Owen D.L. (2005)	Assurance statement practice in environmental, social and sustainability reporting: A critical evaluation	393
Journal of Business Ethics	Perego P.; Kolk A. (2012)	Multinationals' Accountability on Sustainability: The Evolution of Third-party Assurance of Sustainability Reports	313
Auditing	Pflugrath G.; Roebuck P.; Simnett R. (2011)	Impact of assurance and assurer's professional affiliation on financial analysts' assessment of credibility of corporate social responsibility information	277
Auditing	Peters G.F.; Romi A.M. (2015)	The association between sustainability governance characteristics and the assurance of corporate sustainability reports	251
Sustainability Accounting, Management and Policy Journal	Dienes D.; Sassen R.; Fischer J. (2016)	What are the drivers of sustainability reporting? A systematic review	246
Corporate Social Responsibility and Environmental Management	Rosati F.; Faria L.G.D. (2019)	Business contribution to the Sustainable Development Agenda: Organizational factors related to early adoption of SDG reporting	244

Sursa: prelucrare proprie

3.3 Contribuții la nivel de țări și instituții

Analiza descriptivă arată, de asemenea, că University of South Wales Sydney are numărul cel mai mare de publicații. Pe podium se află în același timp și Universidad de Salamanca, urmată de University of Gloucestershire Business School. Totodată, importanța pe care o au aceste instituții se reflectă și în analiza țărilor cu impact asupra cercetărilor, care arată că Regatul Unit al Marii Britanii are numărul cel mai mare de publicații (89 articole), însă și Spania (58 articole) se află în primele 3 țări cu numărul cel mai mare

de publicații. Nici Statele Unite ale Americii nu pot fi ignorate, deși la nivel de instituție nu apare în primele 8, numărul de publicații este semnificativ (78 articole). În același timp, se poate observa că University of South Wales Sydney contribuie cu 35,18% la cele 54 de publicații ale tuturor universităților din Australia, iar RMIT University contribuie cu 12,96%. În mod similar, Universidad de Salamanca contribuie cu 25,86% la cele 58 de publicații atribuite Spaniei, în timp ce University of Gloucestershire Business School contribuie cu 15,73% la totalul publicațiilor de 89 (**Tabelul nr. 3**).

Tabelul nr. 3. Instituții și țări reprezentative

Instituții	Țara	Numărul articolelor	Țara	Numărul articolelor
University of South Wales Sydney	Australia	19	Regatul Unit al Marii Britanii	89
Universidad de Salamanca	Spania	15	Statele Unite ale Americii	78
University of Gloucestershire Business School	Regatul Unit al Marii Britanii	14	Spania	58
Universitat de València	Spania	12	Australia	54
RMIT University	Australia	7	Italia	34
University of the Witwatersrand, Johannesburg	Africa de Sud	7	Indonezia	33
Universidade de Vigo	Spania	7	Germania	29
American University of the Middle East	Kuweit	7	Canada	24

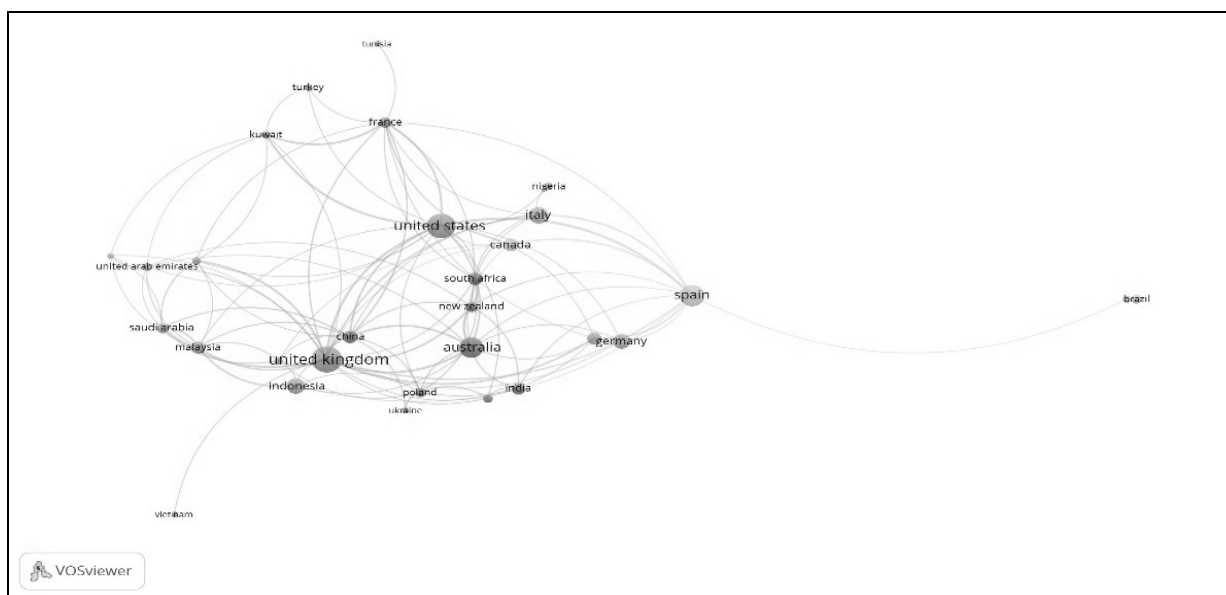
Sursa: prelucrare proprie

3.4 Analiza colaborării autorilor în funcție de țările de origine

Analizând co-autorii la nivel de țară, s-au concretizat 8 clustere, din care se poate observa legătura existentă între țări (*Figura nr. 2*). Astfel, din analiza realizată, se poate observa ca UK, cea care are cel mai mare număr de publicații, are și cea mai ridicată colaborare (22 legături și de 57 de ori co-autor). Următoarea țară în ceea ce privește colaborarea este SUA, cu 17 legături și de 36 de

ori co-autor. Franța (13 legături și de 24 de ori co-autor), Spania (12 legături și de 25 de ori co-autor), China (12 legături și de 23 de ori co-autor) și Australia (12 legături și de 21 de ori co-autor) reprezintă țări care trebuie luate în seamă în ceea ce privește asigurarea sau auditarea raportărilor de sustenabilitate, având colaborări ridicate pe această temă. La polul opus se află țările cu cele mai puține colaborări, și anume: Vietnam, Brazilia și Tunisia (o legătura și o singură dată co-autor).

Figura nr. 2. Colaborarea autorilor în funcție de țările de origine

Sursa: prelucrare proprie cu ajutor VOSviewer

3.5 Analiza cuvintelor cheie

Chen și Xiao (2016) sugerează că legăturile dintre cuvintele cheie ne oferă o imagine de ansamblu asupra temei analizate. Această constatare este susținută și de Smith et al. (2018), care subliniază importanța analizei cuvintelor cheie în descoperirea unor înțelesuri specifice domeniului. În plus, cercetarea realizată de Johnson și Patel (2020) evidențiază importanța înțelegerii relațiilor între cuvinte cheie pentru cartografierea peisajului conceptual al unui domeniu dat. Astfel, am continuat cercetarea noastră cu o analiză de co-ocurență a cuvintelor cheie.

Având în vedere numărul mare de cuvinte cheie, am considerat că este necesar să limităm numărul minim de

aparitii simultane ale cuvintelor cheie la 10. În acest caz, au fost identificate 37 de cuvinte cheie, care ne indică faptul că subiectele dezbătute în sfera asigurării/auditului raportărilor de sustenabilitate sunt multiple și de aici putem identifica legătura cu creșterea numărului de publicații în ultimii ani. Principalele cuvinte cheie utilizate de către cercetători sunt “sustainability (sustenabilitate)” cu 164 de apariții, “sustainable development (dezvoltare sustenabilă)” cu 110 apariții, “sustainability reporting (raportare de sustenabilitate)” cu 105 apariții și “assurance (asigurare)” cu 70 de apariții. Așa cum se poate observa din **Tabelul nr. 4** tot aceste cuvinte cheie pot fi considerate cele mai relevante prin prisma legăturii cu alte cuvinte cheie.

Tabelul nr. 4. Cuvinte-cheie relevante utilizate în articole

Cuvântul-cheie	Număr apariții	Intensitate legătură dintre cuvinte-cheie	Cuvântul-cheie	Număr apariții	Intensitate legătură dintre cuvinte-cheie
Sustenabilitate	164	313	Efecte economice și sociale	12	41
Dezvoltare sustenabilă	110	254	Economie de mediu	10	39
Raportare de sustenabilitate	105	201	Raportare	11	37
Asigurare	70	143	Asigurare externă	19	36
Responsabilitate socială corporativă	63	142	Audit	15	35
Raport de sustenabilitate	43	92	Disclosure	14	35
Parte interesată	22	81	Schimbări climatice	12	33
Guvernanță corporativă	39	70	Părțile interesate	10	31
Raportare integrată	29	60	Audit	18	30
Inițiativa globală de raportare	20	58	Finanțe	11	30
Responsabilitate	25	56	Sustenabilitate corporativă	14	28
GRI (Inițiativa Globală de Raportare)	21	52	RSC (Responsabilitate Socială Corporativă)	11	26
Uniunea Europeană	15	51	Impactul asupra mediului	10	25
Strategie corporativă	13	50	Rapoarte de sustenabilitate	19	24
Managementul mediului	14	44	Materialitate	10	23
Abordare de guvernanță	13	44	Asigurarea calității	17	23
Implicarea părților interesate	14	44	Ciclu de viață	10	21
Asigurarea sustenabilității	38	42	Indonezia	10	17
Luarea deciziilor	13	41			

Sursa: prelucrare proprie

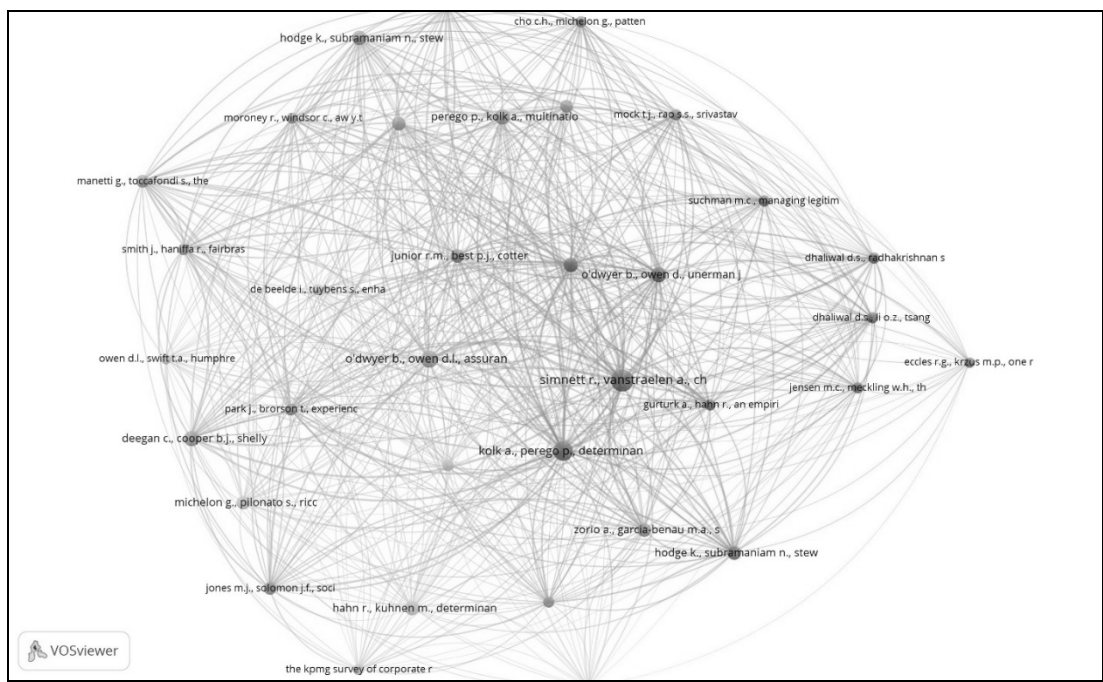
Totodată, analiza a relevat existența a cinci clustere (**Figura nr. 3**), care ne oferă o imagine mai clară asupra tematicilor abordate de către cercetători. Printre cele mai relevante tematici putem remarca: interacțiunea dintre inițiativele de sustenabilitate corporativă, practicile de guvernanță și responsabilitatea părților interesate, cu accent pe rolul mecanismelor de asigurare, cum ar fi auditurile, în creșterea transparenței și a credibilității; provocările complexe aduse de modificările climatice și necesitatea unor strategii integrate ce iau în calcul

aspectele economice, sociale și de mediu; importanța mecanismelor de asigurare, cum ar fi auditarea, în garantarea credibilității și fiabilității raportărilor privind responsabilitatea socială corporativă (CSR); intersecția practicilor de sustenabilitate corporativă, mecanismelor externe de asigurare și conformitatea cu standardele Global Reporting Initiative (GRI); rolul cadrului de raportare integrată în promovarea transparenței și responsabilității, subliniind totodată importanța mecanismelor de asigurare a sustenabilității în verificarea exactității și fiabilității informațiilor raportate.

Analizând rezultatele obținute în urma analizei co-citărilor, am identificat legături strânse între articole. Intensitatea co-citării indică cât de puternică este legătura între un element și alte elemente citate împreună. Cu cât valoarea acestui indicator este mai mare, cu atât este mai strânsă relația între aceste surse bibliografice. Așadar, o intensitate mai mare poate sugera că un anumit articol este frecvent citat

împreună cu alte lucrări similare, reflectând o influență sau relevanță semnificativă în domeniul său de cercetare. Articolul cu intensitatea cea mai mare este cel al lui Simnett et al. (2009), urmat de Kolk și Perego (2010), respectiv O'Dwyer și Owen (2005), ele având și cel mai mare număr de citări. Se observă însă că între articole există legături multiple de co-citare (*Figura nr. 4*).

Figura nr. 4. Analiza co-citărilor la nivel de referințe

Sursa: prelucrare proprie cu ajutorul VOSviewer

Concluzii

Evoluția cercetărilor asupra misiunilor de asigurare și audit a raportării de sustenabilitate în perioada 1995-2024 reflectă o tendință crescătoare semnificativă. Deși inițial numărul publicațiilor a rămas redus, sub 20 până în 2014, acesta a cunoscut o creștere substanțială începând cu 2015, ajungând la 87 de articole în 2023. Accesul deschis la aceste articole, inclusiv acces complet deschis și alte forme de acces, a dominat, reprezentând 85,29% din totalul de 578 de articole identificate. Această deschidere poate sugera o probabilitate ridicată de citare a studiilor respective.

Creșterea recentă a interesului pentru misiunile de asigurare și audit al rapoartelor de sustenabilitate poate fi legată de dorința entităților de a evalua riscurile de sustenabilitate prin intermediul funcțiilor de audit. Cu toate acestea, deși unele reviste au publicat un număr mare de articole, cele mai citate lucrări provin din alte surse, indicând faptul că impactul și calitatea nu sunt întotdeauna proporționale cu numărul de publicații.

Universitățile din Marea Britanie, Statele Unite și Spania au fost printre cele mai active în publicarea articolelor despre misiunile de asigurare a rapoartelor de sustenabilitate, iar colaborările internaționale sunt frecvente. Analizele cuvintelor

cheie și a co-citărilor sugerează o diversitate și complexitate semnificativă în temele abordate, reflectând preocupările actuale din domeniul asigurării raportărilor de sustenabilitate. Totodată, instrumente de analiză precum VOSviewer au facilitat înțelegerea structurii și evoluției literaturii de specialitate, evidențiind temele dominante și interacțiunile între acestea.

În concluzie, cercetările privind asigurarea și auditul rapoartelor de sustenabilitate au cunoscut o expansiune considerabilă în ultimii ani, reflectând importanța crescută acordată acestui domeniu. Cu o diversitate tot mai mare în temele abordate și o colaborare extinsă între instituții și țări este evidentă preocuparea globală pentru promovarea transparenței și responsabilității în raportarea de sustenabilitate.

BIBLIOGRAFIE

1. Adams, C.A., 2002. Internal organisational factors influencing corporate social and ethical reporting: Beyond current theorizing. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15(2), 223-250.
2. Akisik, O. and Gal, G., 2014. Financial performance and reviews of corporate social responsibility reports. *Journal of Management Control*, 25(3-4), 259-288.
3. Anand, A., Kringelum, L.B., Madsen, C.O. and Selivanovskikh, L., 2021. Interorganizational Learning: A Bibliometric Review and Research Agenda. *Learning Organization*, 28(2), 111-136.
4. Bao, X., Zhang, H., Pan, K. ve Wei, C., 2020. A Bibliometric Analysis of Research on Auditing for Sustainable Corporate Governance. *Proceedings – 2020 2nd International Conference on Economic Management and Model Engineering, ICEMME 2020*, 132-139.
5. Bebbington, J., Larrinaga-González, C., & Moneva-Abadía, J. M., 2008. Legitimizing reputation/the reputation of legitimacy theory. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 21(3), 371-374.
6. Bebbington, J., Brown, J., & Frame, B., 2007. Accounting technologies and sustainability assessment models. *Ecological economics*, 61(2-3), 224-236.
7. Burritt, R.L., Schaltegger, S., Zvezdov, D. 2011. Carbon management accounting: Explaining practice in leading German companies. *Australian Accounting Review*, 21(1), 80-98.
8. Chen, Guo & Xiao, Lu, 2016. Selecting publication keywords for domain analysis in bibliometrics: A comparison of three methods. *Journal of Informetrics*, 10(1), 212-223.
9. Craig, I. D., Plume, A. M., McVeigh, M. E., Pringle, J., & Amin, M., 2007. Do open access articles have greater citation impact? A critical review of the literature. *Journal of Informetrics*, 1(3), 239–248.
10. Davis, P. M., Lewenstein, B. V., Simon, D. H., Booth, J. G., & Connolly, M. J., 2008. Open access publishing, article downloads, and citations: Randomised controlled trial. *British Medical Journal*, 337(7665), 343–345.
11. de Beelde I., Tuybens S., 2015. Enhancing the credibility of reporting on corporate social responsibility in Europe. *Business strategy and the environment*, 24, 3, 190-216.
12. Deegan, C., Cooper, B.J. and Shelly, M., 2006. An investigation of TBL report assurance statements: Australian evidence. *Australian Accounting Review*, 16(39), 2-18
13. Deegan, C., 2002, Introduction: The legitimising effect of social and environmental disclosures – a theoretical foundation. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15(3), 282-311.
14. Dhaliwal, D.S., Li, O.Z., Tsang, A. and Yang, Y.G., 2011. Voluntary nonfinancial disclosure and the cost of equity capital: the initiation of corporate social responsibility reporting. *The Accounting Review*, 86(1), 58-100.
15. Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Paney, N. and Lim, W.M., 2021. How to conduct a bibliometric analysis: an overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296.
16. Dyllick, T., & Hockerts, K., 2002. Beyond the business case for corporate sustainability. *Business Strategy and the Environment*, 11(2), 130-141.
17. Eccles, R. G., & Krzus, M. P., 2010. One report: Integrated reporting for a sustainable strategy. *John Wiley & Sons*.
18. Epstein, M. J., & Wisner, P. S., 2001. Using a balanced scorecard to implement sustainability. *Environmental Quality Management*, 11(2), 1-10.

19. Gonzalez-Brancor, M.S. and Dorta-Gozalet, P., 2019. Publication modalities 'article in press' and 'open access' in relation to journal average citation. *Scientometrics*, 120, 1209-1223.
20. Hahn, T., Figge, F., Pinkse, J. et al., 2018. A Paradox Perspective on Corporate Sustainability: Descriptive, Instrumental, and Normative Aspects. *Journal of Business Ethics*, 148, 235–248.
21. Hawken, P., Lovins, A., & Lovins, L. H., 1999. Natural Capitalism: Creating the Next Industrial Revolution. *Back Bay Books*.
22. Hodge, K., Subramaniam, N. and Stewart, J., 2009. Assurance of sustainability reports: impact on report users' confidence and perceptions of information credibility. *Australian Accounting Review*, 19(3), 178-194.
23. Jones, J.M. and Solomon, F., 2010. Social and environmental report assurance: some interview evidence. *Accounting Forum*, 34(1), 20-31.
24. Kolk, A. and Perego, P., 2010. Determinants of the adoption of sustainability assurance. *Business Strategy and the Environment*, 19, 182-198,
25. Kolk, A., 2003. Trends in sustainability reporting by the Fortune Global 250. *Business Strategy and the Environment*, 12(5), 279-291.
26. Krzus, M.P., and G. Kleiman (eds.), 2013. Corporate Sustainability Reporting and Assurance: Accountability Beyond the Enterprise. *Wiley*.
27. Kumar, S., Pandey, N. and Kaur, J., 2023. Fifteen years of the social responsibility journal: a retrospective using bibliometric analysis. *Social Responsibility Journal*, 19(2), 377-397.
28. Kurtz, M. J., Eichhorn, G., Accomazzi, A., Grant, C., Demleitner, M., Henneken, E., et al., 2005. The effect of use and access on citations. *Information Processing and Management*, 41(6), 1395–1402.
29. Lawrence, S., 2001. Free online availability substantially increases a paper's impact. *Nature*, 411(6837), 521–522.
30. Li, Y., Wu, C., Yan, E., & Li, K., 2018. Will open access increase journal CiteScores? An empirical investigation over multiple disciplines. *PLoS ONE*, 13(8), e0201885.
31. Michelon, G., Pilonato, S. and Ricceri, F., 2015. CSR reporting practices and the quality of disclosure: an empirical analysis. *Critical Perspectives on Accounting*, 33, pp. 59-78.
32. Mock TJ, Rao SS, Srivastava RP., 2013. The development of worldwide sustainability reporting assurance. *Australian Accounting Review*, 23(4), 280-294.
33. Moed, H. F., 2007. The effect of open access on citation impact: An analysis of ArXiv's condensed matter section. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58(13), 2047-2054.
34. O'dwyer, B., 2011. The case of sustainability assurance: constructing a new assurance service. *Contemporary Accounting Research*, 28(4), 1230-1266.
35. O'Dwyer, B., Owen, D. and Unerman, J., 2011. Seeking legitimacy for new assurance forms: the case of assurance on sustainability reporting. *Accounting, Organizations and Society*, 36(1), 31-52.
36. O'Dwyer, B and Owen, D.L., 2005. Assurance statement practice in environmental, social and sustainability reporting: a critical evaluation. *British Accounting Review*, 37(2), 205-229.
37. Oware, K.M. and Moulya, V.H., 2023. The outlook of sustainability assurance in global trends: a bibliometric review and research agenda. *South Asian Journal of Marketing*, 4(2), 110-127.
38. Owen, D.L., Swift, T.A., Humphrey, C., Bowerman, M., 2000. The new social audits: accountability, managerial capture or the agenda of social champions? *European Accounting Review*, 9, 1, 81-98.
39. Park, J. and Brorson, T., 2005. Experiences of and views on third-party assurance of corporate environmental and sustainability reports. *Journal of Cleaner Production*, 13(10-11), 1095-1106,
40. Perego, P. and Kolk, A, 2012. Multinationals' accountability on sustainability: the evolution of third-party assurance of sustainability reports. *Journal of Business Ethics*, 110(2), 173-190.
41. Perego, P., 2009. Causes and consequences of choosing different assurance providers: an international study of sustainability reporting. *International Journal of Management*, 26(3), 412-425.
42. Pizzi, S., Venturelli, A., Caputo, F., 2024. Restoring trust in sustainability reporting: the enabling role of the external assurance, *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 68.

-
45. Simnett, R., Vanstraelen, A., & Chua, W. F., 2009. Assurance on sustainability reports: An international comparison. *The Accounting Review*, 84(3), 937-967.
 46. Smith, M.S. et al., 2018. Advancing sustainability science for the SDGs. *Sustainability science*, 13, 1483-1487.
 47. van Eck, N.J. and Waltman, L., 2023. VOSviewer Manual, Univeriteit Leiden, Leiden, available at: http://www.vosviewer.com/documentation/Manual_VOSviewer_1.6.20.pdf
 48. Zorio A, García-Benau MA, Sierra L., 2013. Sustainability development and the quality of assurance reports: Empirical evidence. *Business Strategy and the Environment*, 22(7), 484–500.
 49. Wallace, D., 1995. Zappenduster: People make a difference. *Management Accounting Research*, 6(1).
 50. World Commission on Environment and Development., 1987. Our Common Future. Oxford University Press